

מטעמי תורת חיים

פרשת נח – סוד אות ברית הקשת בענן

הקב"ה עשה ברית שלא יביא עוד מבול לעולם, ונתן את הקשת כסימן שנאמר "ויאמר אלקים זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם וביין כל נפש חיה אשר אתכם לדורת עולם: את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני וביין הארץ: והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן: וזכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם וביין כל נפש חיה בכל בשר ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר: והיתה הקשת בענן וראיתייה לזכר ברית עולם בין אלקים וביין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ: ויאמר אלקים אל נח זאת אות הברית אשר הקמתי ביני וביין כל בשר אשר על הארץ" (בראשית ט, יב-יז). ואמרו רבותינו כי גדול הוא סוד הקשת (של"ה הקדוש' לר' ישעיה הלוי הורוביץ חלק תורה שבכתב פרשת נח ד"ה אמנם על דרך הסוד), עליון (זוהר פרשת נח דף עב ע"ב אב"ל האי קשת) ונורא מאוד (ורקנאטי) על התורה פרשת נח ד"ה את קשתי נתתי בענן, של"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת נח ד"ה אמנם על דרך הסוד).

ויש להבין, מדוע דווקא אות הקשת ניתנה כסימן לכל חי על כך שהבורא יתברך שמו, לא יביא שוב מבול של מים על כל העולם?

הקשת היא התלבשות השכינה ב'קליפות' בסוד תיבת נח

בזמן המבול ניתנה רשות לסטרא אחרא להתפשט בכל הארץ שנאמר "וינגע כל בשר הרמש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השרץ על הארץ וכל האדם: כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו: וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ" (בראשית ז, כא-כג). וניתנה הרשות לסטרא אחרא להתפשט, כי כבר נשחתה כל הארץ ברוב הרעה שהמשיכו עליה הדורות החסאים ההם, והיתה הסטרא אחרא צריכה לקחת את השייך לה ואחר כך לשוב ליתום רבה' מקום 'הקליפות' ו'החיצונים'. וכדי שנה ובניו וכל שאר הבריות אשר עמו ינצלו ויתקיימו, היה צריך שהשכינה תהא מהלכת בתוך 'הקליפות' באופן שלא תבריא את 'הקליפות' אלא תיתן להן מקום (ספר 'קנאת ה' צבאות' לר' משה חיים לוצאטו מגדולי חכמי איטליה חלק שני פרק 'תיבת נח וקשת' ד"ה והקשת).

לכן השכינה היתה צריכה להיות בזמן המבול בסוד 'הקשת' על מנת שתוכל להציל את המתחזק בתוכה, ושלא תהיה הארתה למטה בהיותה בתוך 'הקליפות' כפי הארתה למעלה. וזו היתה בחינת 'התיבה' שעשה נח, ובה היו במשך כל ימי המבול נח ובניו וכל שאר הבריות וכך ניצלו. ואחרי שנגמר המבול אמר הקב"ה שלא יביא עוד פעם מבול לעולם שנאמר "ויאמר יהו"ה אל לבו לא אסף לקלל עוד את האדמה בפעור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד להפוך את כל חי באשר עשיתי" (בראשית ח, כא), כלומר שלא תינתן שוב רשות לסטרא אחרא להתפשט על כל העולם כאשר היה. לשם כך צריך את השפעת השכינה בעולם המלוכנת ב'קליפות' וכך לתת לסטרא אחרא לשלוט מעט, על מנת שיוכל להימשך מזה ענין הגלות לעם ישראל, אך לא יותר מדאי שלא יהיה חורבן עולם כבראשונה (ספר 'קנאת ה' צבאות' להרמח"ל חלק שני פרק 'תיבת נח וקשת' ד"ה והקשת).

וזהו ענין 'הקשת' שהוא בסוד התיבה ממש, כי הקשת הנגלית בארץ היא תולדה ורמז לאורות העליונים הנראים במרכבה העליונה וכפי מה שנשאר לצורך השמירה עתה, כאשר קשת זו מתלבשת ב'קליפות' שבעולם הזה ומשאירה מקום לרשעים להתהלך סביב. וזה מה שראה יחזקאל הנביא במרכבה העליונה של ה' יתברך, וכפי שתיאר בדבריו "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגלה סביב הוא מראה דמות כבוד יהו"ה" (יחזקאל א, כח). כי כבר בימיו היתה השכינה בגלות, לכן ראה את הבחינה הזאת של "הקשת". ובחינה זו של הקשת היא השומרת את ישראל בזמן הגלות, כאשר היא נותנת גם כן מקום לסטרא אחרא לשלוט שליטה הראויה לה בהיותה מלוכנת בתוך 'הקליפות' (ספר 'קנאת ה' צבאות' להרמח"ל חלק שני פרק 'תיבת נח וקשת' ד"ה והקשת), והלבשה זו ניכרת בגווניה (עפ"י יתם פז' לר' שמעון לביא מחבר הפיוט 'בר יוחאי' על זוהר פרשת נח דף עב כ"ה ולא יחזיק קלנא).

מטעם זה הקשת שמאירה עתה בזמן גלותם של ישראל לא מאירה בכל גווניה (עפ"י 'כסא מלך' לר' שלום בזוגלו על תיקוני זוהר תיקון נח דף צב ע"ב) כראוי. לפעמים היא מאירה מעט ולפעמים לא מאירה כלל. וכן לפעמים נראית בשלימותה ולפעמים לא (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה רבי יהודה אמר' רעיא מהימנא). והתלבשות 'השכינה' ב'קשת' והארתה בעולם הזה דרך 'הקליפות', זה דווקא בקשת הנראית בארץ ישראל (עפ"י זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה רבי יהודה אמר' רעיא מהימנא, 'מגלה עמוקות' על התורה פרשת בחקותי אופן לט ד"ה מבואר ברעיא מהימנא), ששם ישראל הם בחינת בנים לה' אלקים. אך בחוץ לארץ ששם ישראל הם בחינת עבדים לה' אלקים (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"ב ד"ה אב"ל קשת' רעיא מהימנא, 'מגלה עמוקות' על התורה פרשת בחקותי אופן לט ד"ה מבואר ברעיא מהימנא), הקשת היא של מלאך מטטרו"ן והיא זו המאירה שם (מגלה עמוקות' על התורה פרשת בחקותי אופן לט ד"ה מבואר ברעיא מהימנא, 'ילקוט חשי' ערך מלאכים אות פט). כי מלאך זה הוא עבדו זקן ביתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר ניתן לו שלטון בכל אשר לרבו (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה יוכי בלולתא' רעיא מהימנא) (להרחבה על מלאך מטטרו"ן ראה אחד מאמרינו לפרשת בראשית – גדולתו של מלאך מטטרו"ן).

בשעה טובה! יצאה מהדורה חדשה של הכרך הראשון בסדרת ספרי "מטעמי תורת חיים". הספר הנפלא מכיל את מאמרי מחבר העלונים ומעוטר בהסכמות של גדולי ישראל שליט"א. ניתן לברר פרטים בטלפון 052-718-3300 נקודות הפצה בערים: תל אביב, חולון, אשדוד, פתח תקוה, צפת, בני ברק, ביתר עליה. בירושלים שכונות: בית וגן, גבעת מרדכי, הר נוף, הר חומה, נווה יעקב, קרית משה, ובגאולה בחנות "ספרי מאה שערים". ניתן להשיג גם בערים ושכונות נוספות בארץ או באמצעות שליחות עד הבית. (לגבי הכרך השני של סדרת ספרי "מטעמי תורת חיים" – הוא טרם נדפס, ואי"ה וכלי נדר תבוא לגביו הודעה נפרדת בעוד כמה שבועות)

אסור להסתכל בקשת בגלל 'הקליפות' שסובבות אותה

מִרְאָה הקשת מתלבש ב'קליפות' (תיקוני זוהר) תיקון נח דף צב ע"ב ד"ה ואלין תלת גוונים) **שהן 'רוח סערה', 'ענן' ו'אש מתלקחת'.** **לכן אסור להסתכל בקשת** (תיקוני זוהר) תיקון יח דף לו ע"א ד"ה אמר רבי אלעזר, 'כסא מלך' לר' שלום בוגלו על תיקוני זוהר תיקון נח דף צב ע"ב ד"ה ולכן אסור לאסתכלא בקשת) **יותר מדאי** (שו"ע אורח חיים סימן רכט, א), **מחמת אותן שלושת הקליפות** (תיקוני זוהר) תיקון נח דף צב ע"ב ד"ה ובגין דאינון עריות, 'תיקוני זוהר' תיקון יח דף לו ע"א ד"ה אמר רבי אלעזר). **כי בכל המקומות שבקדושה אשר שם ניתן ל'קליפות' אחיזה, מסוכן מאוד להסתכל בהם כדי שלא לתת גאון לסטרא אחרא, ועל זה נאמר "כְּבֹד אֱלֹקִים הִסְתֵּר דָּבָר"** (משלי כה, ב) ('קטאת ה' צבאות' לר' משה חיים לוצאטו חלק שני פרק 'תיבת נח והקשת'). **לכן אמרו שמי שרואה את הקשת צריך ליפול על פניו** (ראה גמ' ברכות דף נט ע"א בשם ר' יהושע בן לוי), **כלומר לא להסתכל** ('כתם פז' על זוהר פרשת נח דף עא סוף ד"ה ר"ש פתח וממעל הרקיע), **ולא משום מראה הקשת עצמה אלא משום ש"הקִשֶׁת בָּעֵינַי"** (בראשית ט, טז), **כלומר שהקשת נמצאת בתוך שלושת 'הקליפות' הטמאות הסובבות אותה** ('באר לחי רואי' לר' צבי הירש שפירא ממונקאטש על תיקוני זוהר תיקון יח דף לו ע"א ד"ה ואראה ואפול).

הטעם שנאסר על עם ישראל הקדוש (תיקוני זוהר) תיקון נח דף צב ע"ב ד"ה ובגין דאינון עריות) **להסתכל בשלושת הקליפות הסובבות את הקשת, הוא על מנת שלא להתקשר בהן בשום ענין.** וזה בסוד **"אַל תִּפְגֹּן אֶל הָאֱלִילִים"** (ויקרא יט, ד) ('באר לחי רואי' לר' צבי הירש שפירא ממונקאטש על תיקוני זוהר תיקון יח דף לו ע"א ד"ה ואראה ואפול), **כי ההסתכלות ב'קליפה' מטמאת את קודש ישראל** ('כסא מלך' על תיקוני זוהר תיקון נח דף צב ע"ב ד"ה ולכן אסור) **וכן המסתכל בדבר רע כמו האלילים ואלוהי מסכה, מתחלפת נשמתו ונהפך עצמותו עד שנעשה בו רושם שיהיה כמותו** ('באר לחי רואי' על תיקוני זוהר תיקון יח דף לו ע"א ד"ה ואראה ואפול). **לכן אסור להסתכל בקשת יותר מדאי** ('ספר זכירה' לר' זכריה סימנר דף נח ע"ב ד"ה סכנה מי שרואה בקשת). **וכשרוצה לברך על הקשת לא ידקדק בהבטה** ('אבודרהם' הלכות ברכות שער שמיני דף צד ע"א ד"ה הרואה הקשת) **אלא תכף שיראה יברך הברכה ולא יסתכל בה במחשבת לבו** ('מאירת עינים' לר' יצחק דמן עכו תלמיד הרמב"ן, 'אבן יקרה' לר' מרדכי יפה בעל 'הלבושים' על קטאטי פרשת נח ד"ה ומפני שהיא מנהגת). **ועונשו של המביט בה** ('כתם פז' על זוהר פרשת נח דף עא ד"ה ר"ש פתח וממעל הרקיע) **יותר מדאי** ('עפ"י שו"ע אורח חיים סימן רכט, א), **שהיה עיניו כהות** ('גמ' חגיגה דף טז ע"א בשם ר' יהודה ברבי נחמני) ('אבודרהם' הלכות ברכות שער שמיני דף צד ע"א ד"ה הרואה הקשת, 'ספר זכירה' דף נח ע"ב ד"ה סכנה מי שרואה בקשת) **כפשוטו** ('כתם פז' לר' שמעון לביא מחבר הפיוט 'בר יוחאי' על זוהר פרשת נח דף עא ד"ה ר"ש פתח וממעל הרקיע).

אסור לאדם להסתכל בקשת (זוהר פרשת קדושים דף פד ע"ב ד"ה 'דתא חזי' רעיא מהימנא, זוהר פרשת נח דף עא ע"ב ד"ה ולית רשן) **גם משום שהיא מִרְאָה השכינה** (זוהר פרשת קדושים דף פד ע"ב ד"ה 'דתא חזי' רעיא מהימנא, 'צור המור' לר' אברהם סבע פרשת נח פרק ט ד"ה ולכן אמרו המסתכל בקשת), **כי יש קלון לשכינה** (זוהר פרשת נח דף עא ע"ב ד"ה על דא אקרי) **כאשר רואים את גווי 'הקליפות' מתקשרות עמה בקשת** (זוהר פרשת נח דף עא ע"ב ד"ה ולית רשן) **עד שנעשים גווי הקשת חשוכים** ('אור החמה' על זוהר פרשת נח דף עא ע"ב ד"ה 'כתב דכתיב מהרא"ט). **שראית מראה השכינה בגווניה הבהירים כאשר הם בתוך דבר גשמי חשוך, הרי הוא כדמיון ומשל למלך שבנה פלטרין במקום האשפה והביבין, ואין ראוי להסתכל אז על המלך כאשר הוא 'לבוש' פְּלוּאִי סחבות ובגדים צוֹאִים** ('כתם פז' פרשת נח דף עא ע"ב ד"ה דלא יחזי קלנא בשכינתא). **וזהו מה שאמרו רבותינו "כל שלא חס על כבוד קונו"** ('ראהגמ' חגיגה דף טז ע"א בשם ר' אבא) **ורואה את מראה הקשת** ('קטאת ה' צבאות' לר' משה חיים לוצאטו חלק שני פרק 'תיבת נח והקשת'), **ראוי לו "שלא בא לעולם"** ('גמ' חגיגה דף טז ע"א בשם ר' אבא).

מראה הקשת גורם לה' להיזכר בשבועה ולרחם על בני האדם

הקשת נבראה בששת ימי בראשית ('אור החמה' לר' אברהם אזולאי זקנו של החיד"א על זוהר פרשת נח דף עא ע"ב מהגליון) **בין השמשות של ערב שבת** ('פרקי אבות' פרק ה, מו, 'פירוש הרוקח' על התורה פרשת נח שער המרבה ט, יג ד"ה את קשת), **כפי שנאמר "אֶת־קִשְׁתִּי נִתְּנִי בָּעֵינַי"** (בראשית ט, יג) **כלומר שנתן אותה כבר לפני זמן רב** (זוהר פרשת נח דף עא ע"ב ד"ה ויאמר אלקים לנח). **כי כבר מאז תחילת הבריאה היה צפוי לפניו יתברך שיצטרכו את הקשת להיות אות ברית בימי נח** ('קהלת יעקב' לר' יעקב יאליש ערך ק"ש על תיבה 'קשת' אות ג בשם החסיד השליח). **וכמו שכל הדברים שנבראו בין השמשות נעלמו עד בוא עיתם, כך גם הקשת נעלמה מהעולם ולא היתה קשת ביום המעונן, לא בקיץ ולא בחורף. ורק אחרי שעברו אלף שש מאות חמשים ושש שנה מבריאת העולם התחדשה הקשת בימי נח** ('בית אלקים' להמב"ט שער היסודות פרק כג ד"ה ואחר הערות) **במציאות הטבע** ('עפ"י 'תפארת יהונתן' לר' יהונתן אייבשיץ בראשית ט, יב עפ"י ש), **והתהוותה בהכאת האויר הלח, עד שהיתה נראית לעין** ('קהלת יעקב' ערך ק"ש על תיבה 'קשת' אות ג בשם החסיד השליח) **עם שבועת המבול להיות הקשת לאות** ('אגדת אליהו' לר' אליהו הכהן מחבר 'שבט מוסר' על גמ' ירושלמי מסכת ברכות פרק ט הלכה א בספר דף נח ע"א ד"ה כל ימיו).

חכמי הטבע אומרים כי מראה 'הקשת בענן' הוא ענין טבעי מחמת השמש והעננים, וכמו שנראה מראה הקשת בכלי עם מים לפני השמש, **אך האמת היא כי זה עצמו במאמרו יתברך. וזה הטעם שלא נראית הקשת בשמים בכל יום שיש בו מטר, כי זהו רצון הבורא. ומי יוכל להבין ולהשיג במעשיו יתברך, בניין השמים העשוי מ'אש ומים' (ראה רש"י בראשית א, ח) ו"המְקַרָּה בַּמִּים עֲלִיּוֹתָיו" (תהלים קד, ג) וה"תִּלָּה אֶרֶץ על פְּלִי מָה" (איוב כו, ז), **שכל אשר חפץ עושה בשמים ובארץ. ועוד היה אפשר להקב"ה להצמיח את כל צמח השדה על ידי מים היוצאים מן התהום, כמו שהיה בימי יסוריו של רבי יהודה הנשיא, שבזכותו לא ירד מטר על הארץ משום שיום המטר מצער לעולם, ועם זאת כאשר היו עוקרים צנון מן הארץ היו רואים שהגומא מלאה במים** (ראה גמ' בבא מציעא דף פה ע"א). **אך לא כך עושה ה' יתברך לעולם, אלא מביא מטר מן השמים** ('אגדת אליהו' לר' אליהו הכהן על גמ' ירושלמי מסכת ברכות פרק ט הלכה א בספר דף נח ע"א ד"ה כל ימיו) **במשך היום כשהשמש מאירה** ('אגדת אליהו' על גמ' ירושלמי מסכת ברכות פרק ט הלכה א בספר דף נח ע"א ד"ה כל ימיו) **כדי שהיא תתלהב במי הענן ליצור את הקשת** ('אגדת אליהו' לר' אליהו הכהן על גמ' ירושלמי מסכת ברכות פרק ט הלכה א בספר דף נח ע"א ד"ה כל ימיו).**

הקשת באה להגן על העולם (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה רבי יוסי אמר), **כי כאשר הקב"ה 'כועס' (אור החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה כד מהרמ"ק) על הרשעים שמתרבים בעולם ורוצה לאבדם** (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה פנחס בן אלעזר), **אז השכינה נגלית בקשת ודבר זה מגן שהקב"ה לא יעשה 'דין' (אור החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה כד מהרמ"ק). והוא כמו מִשָּׁל למלך שבנו חוטא כנגדו, וכל פעם שבא להלקותו מִתְגַּלָּה לפניו המלכה בלבושי מלכות, ואז עובר מלפניו הרוגז על בנו ושמח במלכה. כך הקשת, לכן היא תמיד נראית ב'לבושי כבוד' של מלכות** (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה רבי יוסי, זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה 'קום אנת' רעיא מהימנא). **ואז מתקיימת השבועה של ה' שהתקבלה מכפל התיבות "לא" בפסוק "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל לְבֹו לֹא אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רָע מִנְּעֻרָיו וְלֹא אֶסֶף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי פֶּאֶשֶׁר עָשִׂיתִי" (בראשית ח, כא), וכפי שהוזכרה שבועתו זו בפסוק "כִּי מִי נָח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְרִי מִי נָח עוֹד עַל הָאָרֶץ" (ישעיה נד, ט) (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה פנחס בן אלעזר).**

וכן כאשר מדת הדין מקטרגת להחריב את העולם ומבקשת שיפר את שבועתו ויביא מבול על העולם, אז על ידי מראה הקשת הקב"ה זוכר את שבועתו ובריתו ולא מפר את השבועה שנאמר "אֶת קִשְׁתִּי נִתְּתִי בְּעֵינָי וְהִיָּתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ" (בראשית ט, יג) (יברית שלום לר' פינחס בן פילטא פרשת מטות דף קה טור א ד"ה אלא העניין הוא). וכך 'ראיית הקשת' על ידי הקב"ה גורמת לרחם על בני האדם (מאירת עינים לר' יצחק דמן עכו פרשת נח אות יד ד"ה ובקש וכו' המשל הוא), שכאשר רואה אותה הוא נזכר ב'ברית עולם' מימות המבול (יכתם פז' על זוהר דף ע"ב ד"ה והנה הרב הרמב"ן). וכל עצם הימצאות הקשת היא סימן שיש 'דין' באותה שעה, להכרית את הרשעים מן העולם (הקדמת זוהר' דף א ע"ב ד"ה ובהחיתא שעתא). וכאשר הקשת נראית בבוקר היא מורה על בני יעקב, ואילו כשנראית הקשת בערב היא מורה על אומות העולם (ספר 'זכירה' לר' זכריה סימנר דף נה ע"ב ד"ה 'קשת הנראה בבוקר' בשם המקובלים).

לכן מי שרואה את הקשת בגווניה צריך לברך בשם ומלכות "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים בְּמַאמְרוֹ" (ראה שו"ע חלק אורח חיים סימן רכט, א) (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה פנחס בן אלעזר, זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה 'רבי יהודה אמר' מרעיא מהימנא). "זוכר הברית" – הכוונה להקב"ה שנשבע לא להביא עוד מבול, שכשהוא רואה את הרשעים ורוצה להחריב את עולמו אז רואה את הקשת וזוכר הברית ונמנע. ואין לומר שהקב"ה צריך 'זכירה' שהרי אין שכחה לפניו, אלא שכוונתו להראות לעולם את הקשת שיידעו כי רבו הרשעים ואלמלא השבועה היה מחריבו. "נאמן בבריתו" – שלא ימחק את העולם אפילו בריבוי הרשעים. "וקיים בְּמַאמְרוֹ" – אפילו לא היה הברית אך כיון שאמר שלא יהיה עוד מבול לשחת את הארץ, הרי ברור הוא שיקיים את מאמרו (יאבודרהם הלכות ברכות שער שמיני דף צד ע"א ד"ה הרואה הקשת). ומברכים על כל קשת שתהיה, כי על ידי כולן זוכרים את חסדו ויתברך ומברכים לו שהוא זוכר חסדו (מדרש אליהו לר' אליהו הכהן מחבר 'שבט מוסר' פרשת נח דף יד ע"א ד"ה והקשה קרוב).

היו צדיקים שהגנו על העולם ולא היה צריך בימיהם את הקשת

אם יש בארץ צדיק (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה ובשעתא דאית צדיק) **גמור, אשר מבטל גזירות רעות וכל גזירותיו מתקיימות** (ינוקד' לר' יחיאל מיכל על 'בראשית רבה' לה דף ז ע"א ד"ה ועל זה אמר כאן) **הרי הוא מגן על העולם ומקיים בזה את הברית של ה' יתברך עם העולם** (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה ובשעתא דאית צדיק, זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה 'קום אנת' מרעיא מהימנא), ואז לא צריך את אות הקשת (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה ובשעתא דאית צדיק), לכן היא גם לא תופיע בימיו (יבית אלקים לר' משה בר יוסף מטרנאני שער היסודות פרק כח ד"ה היעוד התשיעי). וכך על אף שהקשת היא לכאורה דבר טבעי, הרי שזכותו של הצדיק תגבר על הטבע, והקשת לא תיראה בימיו כלל (מאמר הרקיעים להרמ"ע מפאנו דף ד ע"ב ד"ה ויש בזה שטה). לכן מעלה היא לצדיק שלא נראית קשת בימיו (יברית שלום לר' פינחס בן פילטא פרשת מטות דף קה טור א ד"ה אלא העניין הוא). **ואם אין צדיק כזה בארץ אז הקשת כן נראית, כדי להראות שהעולם עומד להיאבד ולא מתקיים אלא בשביל קשת זו** (זוהר פרשת פנחס דף רטו ע"א ד"ה ובשעתא דאית צדיק), **שהיא השכינה המלוכשת בתוך הקשת** (נפ"י ספר 'קטאת ה' צבאות' להרמ"ל חלק שני פרק יתיבת נח וקשת' ד"ה והקשת).

ומשום כך כאשר ה' כרת את ברית הקשת שנאמר "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל נֹחַ וְאֶל בָּנָיו אֲתָנוּ לֵאמֹר" (בראשית ט, ח), "אֶל נֹחַ" – ולא 'לנח', ללמד שאם יהיה צדיק כמו נח שהוא עצמו "אות הברית" (בראשית ט, יב) אז לא יהיה צריך לאות של הקשת (ישפתי כהן על התורה לר' מרדכי הכהן מצפת פרשת נח ד"ה יש להקשות), כי הוא יבקש רחמים ויגן על הדור על ידי זכותו. לכן אם בימיו של צדיק לא התגלה קשת, הרי זה סימן כי הוא אכן חסיד וצדיק (זוהר פרשת ויקרא דף טו ע"א ד"ה מכאן). **כך היה עם ר' שמעון בר יוחאי שהעולם לא היה צריך בימיו לאות הקשת, כי הוא עצמו היה 'אות' וסימן בעולם. ולא היתה גזירה שנגזרה על העולם שלא היה ר' שמעון בר יוחאי מבטל אותה. ועליו נאמר "צור וְשָׂרָאֵל מוֹשֵׁל בְּאֶדְם, צִדִּיק מוֹשֵׁל בְּרֵאֵת אֱלֹקִים" – שכביכול מוֹשֵׁל בְּרֵאֵת אֱלֹקִים** (שמואל ב, כג, א), **"צור וְשָׂרָאֵל מוֹשֵׁל בְּאֶדְם" – הוא הקב"ה המושל על האדם, "צִדִּיק מוֹשֵׁל בְּרֵאֵת אֱלֹקִים" – שכביכול הצדיק מושל בהקב"ה, כי הקב"ה גוזר והוא מבטל** (זוהר פרשת ויקרא דף טו ע"א ד"ה מכאן).

והיה מעשה עם אליהו הנביא ור' יהושע בן לוי שישבו ולמדו יחד. וכאשר הגיעו ל'שמועה' בשמו של ר' שמעון בר יוחאי שכבר נפטר, אמרו ש"היות והוא בעל השמועה נעלה אליו ונשאל אותו". וכך הלכו אליהו הנביא ור' יהושע בן לוי יחדיו. וכאשר נשמת ר' שמעון בר יוחאי ראתה אותם באים לפניה שאלה את אליהו הנביא "מי איתך?" ענה "גדול הדור ר' יהושע בן לוי". שאל ר' שמעון בר יוחאי "האם נראתה הקשת בימיו?" אמר אליהו הנביא "כן". אמר ר' שמעון בר יוחאי **"אם נראתה הקשת בימיו אין הוא כדאי לראות פניו"** (יבראשית רבה' לה, ב). עד כאן המעשה. **והסיבה שרשב"י לא רצה לראות את ר' יהושע בן לוי** (יכר לאדן' להחיד"א על בראשית רבה כג, לה), **זה על מנת שלא יבוא גם להיקבר לידו** (ספר 'ציוני' לר' מנחם ציוני פרשת נח ד"ה ושכבתי עם אבותי). (אמנם עיין גמ' כתובות דף עז ע"ב שמשמע כי בימיו של ר' יהושע בן לוי לא נראתה באמת הקשת, ומה שאמר שם על עצמו שנראתה בימיו היה מחמת ענוותנותו. ובספר 'בין יהודיע' על גמ' כתובות דף עז ע"ב ד"ה יסבר לא אחזיק' כתב שלא שיקר, כי כיוון בדבריו על זמן היותו קטן בשנים ורשב"י שאל על היותו גדול בשנים ע"כ. ואולי לכך גם כיוון פה אליהו הנביא בדבריו ולא שיקר חלילה).

ר' שמעון בר יוחאי חשש שמא ייקבר לידו אדם שנראתה הקשת בימיו, כי אז ימעיטו לו סתרי עליונים ורזי תחתונים בסיבתו (ספר 'ציוני' לר' מנחם ציוני פרשת נח ד"ה ושכבתי עם אבותי). **והטעם בזה, כי כאשר הצדיקים מתים מגלים להם רזי עליונים ותחתונים, ואם נקבר אצלם אדם שאינו שווה במעלתם, ממעטים העליונים מלגלות להם סודות שבהם הם נהנים ואוכלים' כל טוב** (מעבר יבק' בחלק שפת אמת פרק י ד"ה כתוב בהלכות קבורה). ואף שבבית העלמין נמצאים רק גופות המתים ולא נשמותיהם, הרי שמידי פעם כן מניחים את הנשמות על העצמות וכך יש ביכולתם לַדְבֵּר שם עם המתים האחרים (ספר 'ציוני' לר' מנחם ציוני פרשת נח ד"ה ושכבתי עם אבותי). **לכן ר' שמעון בר יוחאי שאל אם נראתה קשת בימיו של ר' יהושע בן לוי, כי היה יירא שימעיטו לו את אמירת הסודות בסיבת הימצאותו לידו** (מעבר יבק' בחלק שפת אמת פרק י ד"ה כתוב בהלכות קבורה. ועיין ישוב הסתירה בין הגמרא והזוהר האם היתה הקשת בימי רשב"י בספר 'יכר לאדן' להחיד"א על בראשית רבה כג, לה ובספר 'דבש לפי' להחיד"א מערכת ק אות לב ערך 'קשת' ואכמ"ל).

היו כמה אנשי מופת שלא נראתה הקשת בימיהם (פירוש 'הרוקח' פרשת נח שער המרבה בראשית ט, יג ד"ה את קשת) **כי הם היו אות לעולם שלא ייחרב.** כך היה בדורו של חזקיה מלך יהודה שבזכותו לא נראתה הקשת בימיו (ידבש לפי' להחיד"א מערכת ק אות לב ערך קשת). והוא נרמז בפסוק "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים זֵאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אֲתֶכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם" (בראשית ט, יב) שהתיבה "לְדֹרֹת" נכתבה חסרה שתי אותיות ו', כדי להוציא מן הכלל שני דורות ידועים (ספר 'ציוני' פרשת נח דף יא ע"ב ד"ה וכן בנשיאות כפים, ילקוט ראובני פרשת נח ט, יב בשם ספר ציוני) **שחסרה בימיהם הקשת** (יאלשיך הקדוש' פרשת נח ד"ה ונבא אל ביאור הכתובים), **והם דורו של חזקיה מלך יהודה ודורו של ר' שמעון בר יוחאי** (ראה תחילת 'בראשית רבה' לה, ב), **שלא**

~ 4 ~